

Европейската икономика от началото на НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТIE

СТАТИСТИЧЕСКИ ПОРТРЕТ - 2000-2019

Издание 2020

От началото на хилядолетието европейската икономика се развива и статистическите данни могат да помогнат за по-доброто възприемане на тези структурни промени.

Европейската икономика от началото на новото хилядолетие - статистически портрет има за цел да покаже как основните характеристики на икономиката на Европейския съюз и неговите държави членки са се развивали от 2000 г. до наши дни чрез широка гама от статистически данни и макроикономическа перспектива.

Дигиталната публикация не описва краткосрочните тенденции в европейската икономика, нейното предназначение е да отговори на въпроси като: Как се е променило нашето потребителско поведение? Расте или намалява доходът на домакинствата? Работните модели все още ли са същите? Какъв е делът на услугите в икономиката? Какъв е делът на големите предприятия? Увеличила ли се е или е намаляла държавната заетост?

Това издание за 2020 г. описва ситуацията до 2019 година. В резултат на това първите констатации за последиците, свързани с COVID-19, ще бъдат публикувани в следващото издание. За информация относно краткосрочните показатели, включително последиците, свързани с COVID-19, моля, вижте нашата специална секция на уебсайта.

Статистическата информация е структурирана в четири раздела:

Икономиката: публикацията започва с основните характеристики на цялата икономика, като показва дългосрочните тенденции за brutния вътрешен продукт (БВП), инвестициите и потреблението, търговията, инфлацията, безработицата, заетостта...

Домакинствата: в раздела е включена информация за основните промени в доходите и разходите на домакинствата. Например можете да разберете какви са доходите ви в сравнение с доходите на другите хора във вашата страна, колко изразходват домакинствата за различни стоки и услуги и какви са спестяванията и дълговете на домакинствата.

Бизнесът: представени са данни за демографията на предприятията в икономиката, развитието на инвестициите, дълга и рентабилността на предприятията. Включена е и информация за банковия сектор.

Държавата: проследено е развитието на държавните разходи, приходи, дефицит и дълг, както и мястото на държавния сектор в икономиката по отношение на заетостта.

Статистическите данни са представени с кратки текстове, допълнени с интерактивни визуализации, чрез които можете да сравните вашата страна с другите европейски държави. Публикацията е насочена към онези, които искат да научат повече за икономическите тенденции в ЕС от 2000 г. до наши дни по достъпен и интерактивен начин. Където е възможно, са включени данни за Обединеното кралство и за държавите от Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ). За тези, които искат да получат по-детайлна информация, са предоставени връзки към базата с данни на Евростат.

Меню

1. МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ТЕНДЕНЦИИ	4
1. Макроикономически преглед	6
2. ЕС: основен участник в световната търговия	5
3. Големи разлики в промените на цените на детайлно ниво	8
4. Повече работещи хора	9
2. ДОХОДИ И РАЗХОДИ НА ДОМАКИНСТВОТА	11
1. Доходи на домакинствата	11
2. Големи разлики в разходите и цените	13
3. Развитие на жилищния пазар	15
4. Голямо разнообразие в съотношението спестявания - дълг	17
3. БИЗНЕС И ИНВЕСТИЦИИ	19
1. Три от четири работни места са в сектора на услугите	19
2. Големите предприятия осигуряват една трета от заетостта	21
3. Размерът на инвестициите и делът на печалбата са относително стабилни в дългосрочен план	22
4. Броят на банките намалява	24
4. ДЪРЖАВНИ ПРИХОДИ И РАЗХОДИ	26
1. Делът на държавните приходи от БВП е относително стабилен от 2013 г. насам	26
2. Дял на държавните разходи от БВП от 2010 г. насам	27
3. Силно увеличение на държавния дълг	29
4. Делът на заетите в държавната администрация се запазва стабилен	31
ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ	33

1. МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ТЕНДЕНЦИИ

1.1 Макроикономически преглед

Какви са основните тенденции в икономиката на Европейския съюз и държавите членки от 2000 г. досега? Как са се променили брутният вътрешен продукт, инвестициите и потреблението? Изправени ли сме пред висока инфлация, цените стабилни ли са? Намалява ли безработицата или не?

Три фази в икономиката на ЕС

Най-често срещаният показател за измерване на икономическата активност е БВП. В периода 2000 - 2019 г. годишният растеж на БВП в ЕС е доста променлив. Между 2001 и 2007 г. икономиката нараства с годишен темп между 1 % и 3 %. От 2008 до 2013 г. икономиката на ЕС е силно засегната от финансовата криза, като БВП спада с повече от 4 % през 2009 г. и след това отново слабо намалява през 2012 година. Оттогава икономиката постепенно се възстановява, като годишните темпове на растеж са около 2 % между 2014 и 2019 година.

Подобен модел се наблюдава като цяло за еврозоната и държавите - членки на ЕС. Въпреки това не всички държави членки отчитат същите тенденции. Въздействието на финансовата криза върху БВП е по-голямо в Гърция, Хърватия, Испания, Португалия и Кипър с няколко последователни отрицателни ръста.

В ЕС инвестициите и потреблението следват същите три фази на развитие като БВП, като по-големи колебания се наблюдават при инвестициите. С възстановяването от финансовата криза инвестициите и потреблението нарастват устойчиво между 2015 и 2019 г. - съответно с около 4 % и 2 % годишно.

Умерена инфлация

Инфлацията в ЕС се измерва с Хармонизирания индекс на потребителските цени. Между 2001 и 2007 г. годишната инфлацията в ЕС е около 2 %. В периода 2008 - 2011 г. инфлацията регистрира по-силни колебания всяка година, докато постепенно се забавя от 3 % през 2011 г. на 0 % през 2015 г., преди да достигне 1.5 % през 2019 година.

Този модел се наблюдава в голяма степен в еврозоната и в повечето държави членки. През 2019 г. най-висока инфлация се наблюдава в Румъния (3.9 %), Унгария (3.4 %), Словакия (2.8 %), Латвия и Нидерландия (по 2.7 %), а най-ниска - в Португалия (0.3 %), Гърция и Кипър (по 0.5 %).

Голямо намаление на дългосрочните лихвени проценти от 2011 г. насам

Дългосрочните лихвени проценти могат да бъдат измерени чрез развитието на доходността от дългосрочните облигации. В ЕС лихвеният процент е 5.3 % в началото на хилядолетието, вариращ между 4 % и 5 % до 2011 година. Оттогава той постоянно намалява, за да достигне 1.1 % през 2016 г., след това се увеличава до 1.4 % през 2018 г. и отново намалява през 2019 г. до 0.7 %. Държавите членки следват същия модел. През 2019 г. лихвените проценти варират от -0.3 % в Германия, -0.2 % в Дания и по -0.1 % в Люксембург и Нидерландия до 4.5 % в Румъния, 2.6 % в Гърция и 2.5 % в Унгария.

Еврот е по-силно от британския паунд и американския долар

Що се отнася до обменните курсове, еврото става по-силно от британския паунд (от 0.61 лири за едно евро през 2000 г. до 0.88 паунда през 2019 г.) и долара (от 0.92 долара за едно евро през 2000 г. до 1.12 долара през 2019 г.), докато то се понижава спрямо швейцарския франк (от 1.56 швейцарски франка за едно евро през 2000 г. до 1.11 швейцарски франка през 2019 година).

Безработицата намалява

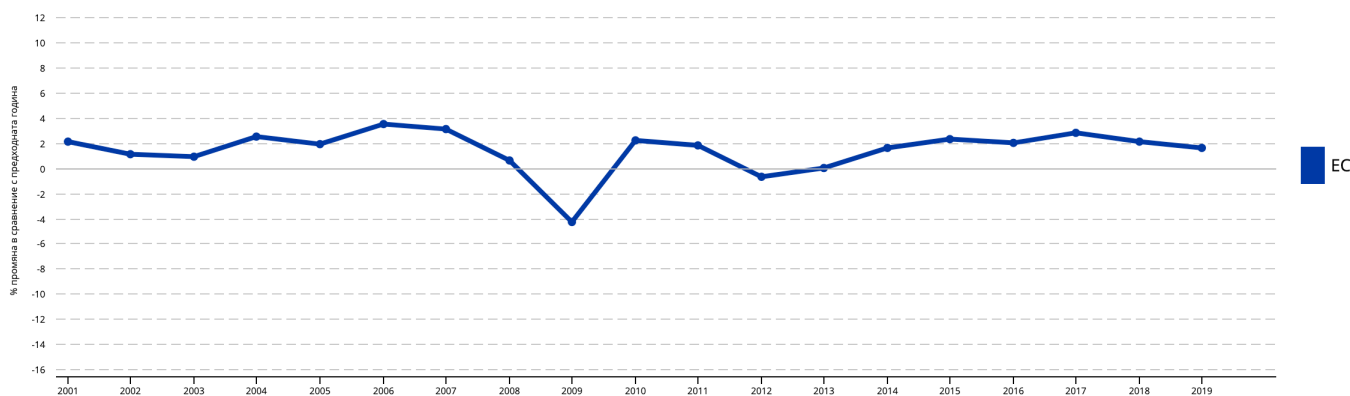
След като е относително стабилен - около 10 % между 2000 и 2005 г., коефициентът на безработица спада до 7.2 % през 2008 година. Оттогава равнището на безработицата в ЕС непрекъснато нараства, достигайки връх от 11.4 % през 2013 година. След възстановяването на икономиката безработицата намалява до 6.7 % през 2019 година. Подобна тенденция се наблюдава сред мъжете, жените и младежите, но при жените коефициентът е малко по-висок отколкото при мъжете, а нивото на безработица е приблизително двойно по-ниско при младите хора.

През последните години в еврозоната и всички държави - членки на ЕС, безработицата намалява. Въпреки това все още съществуват големи различия между държавите членки, като през 2019 г. коефициентите на безработица варират от 2.0 % в Чехия, 3.2 % в Германия и 3.3 % в Полша до 10.0 % в Италия, 14.1 % в Испания и 17.3 % в Гърция.

Брутен вътрешен продукт (БВП)

(% промяна в сравнение с предходната година)

Европейски съюз (ЕС)

Източник: Евростат - достъп до базата с данни

1.2 ЕС: основен участник в световната търговия

ЕС е един от най-големите участници в световната търговия, вторият по големина износител и вносител на стоки в света, като само Китай изнася повече стоки, а САЩ внасят повече. Освен това ЕС е водещият партньор в търговията с услуги в световен мащаб.

През 2019 г. основните партньори на ЕС в общата търговия със стоки и услуги са САЩ (17 % от общата търговия на ЕС с трети страни), Обединеното кралство (15 %), Китай (11 %) и Швейцария (7 %). Между 2008 и 2019 г. значението на Китай се увеличава от 8 % до 11 %, а на САЩ - от 14 % до 17 %. От друга страна, делът на Русия в търговията със стоки и услуги на ЕС намалява почти наполовина - от 7 % на 4 %.

През 2019 г. търговията със стоки съставлява 68 % от общата търговия със стоки и услуги на ЕС. И при търговията със стоки, и при търговията с услуги са регистрирани подобни тенденции, като стойностите са се увеличили повече от два пъти между 2000 и 2019 г., а спад е отчетен през 2009 г. след финансовата криза.

Положително салдо на търговията със стоки на ЕС от 2009 г. насам

По отношение на салдото на търговията със стоки на ЕС се наблюдават две фази: постоянно положително салдо (което означава, че износът е по-голям от вноса) между 2001 и 2005 г., последвано от нарастващо отрицателно салдо, което достига най-ниска стойност от -74 млрд. евро през финансовата криза през 2008 година. След това се наблюдава постоянно положително салдо, което достига 295 млрд. евро през 2019 година.

През 2019 г. най-голямото положително салдо в търговията със стоки (в рамките на ЕС и извън ЕС) е отчетено в Германия (221 млрд. евро), Ирландия (109 млрд. евро през 2017 г.), Нидерландия (69 млрд. евро), Италия (57 млрд. евро) и Дания (18 млрд. евро), а най-голямото отрицателно салдо е регистрирано във Франция (-46 млрд. евро), Испания (-28 млрд. евро), Гърция (-23 млрд. евро) и Румъния и Португалия (всяка по -17 млрд. евро).

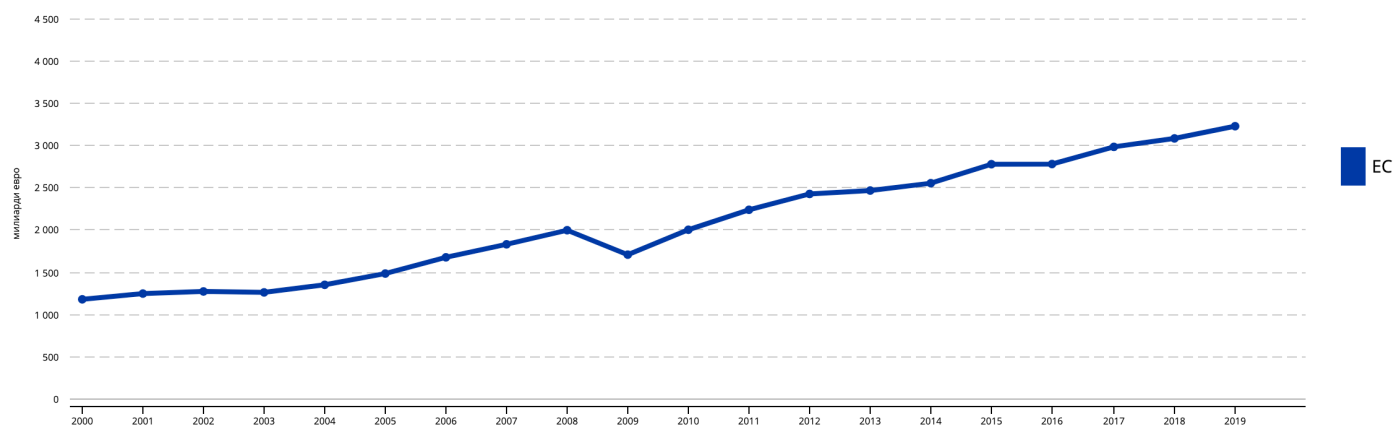
Постоянно положително салдо на търговията с услуги на ЕС

За разлика от търговията със стоки ЕС регистрира непрекъснато положително салдо на търговията с услуги за периода 2002 - 2019 година. Това положително салдо се увеличава значително от 8 млрд. евро през 2002 г. до 103 млрд. евро през 2019 година.

През 2019 г. най-голямото положително салдо е регистрирано в Испания (63 млрд. евро), Полша (25 млрд. евро), Люксембург (24 млрд. евро), Франция (22 млрд. евро) и Гърция (21 млрд. евро), докато отрицателно салдо се отчита само в Ирландия (-73 млрд. евро), Германия (-20 млрд. евро), Италия (-2 млрд. евро) и Финландия (-1 млрд. евро).

Износ на стоки и услуги (в милиарди евро)

Европейски съюз (ЕС)

Източник: Евростат - достъп до базата с данни за ЕС и държавите членки

1.3 Големи разлики в промените на цените на детайлно ниво

Въпреки че от началото на хилядолетието общата инфлация в ЕС може да се счита за умерена (както е показано в раздел 1.1), на детайлно ниво са отчетени значителни промени в цените.

Между 2000 и 2019 г. цените в ЕС са се повишили средно с 41 %. Най-голямо е увеличението на цените на «алкохолни напитки и тютюневи изделия», както и на «образование», които са нараснали с над 90 %. Следват цените на «жилища, вода, електричество, газ и други горива» и на «ресторанти и хотели» с увеличение над 60 %. Цените на «дрехи и обувки» остават почти без промяна, а цените на «съобщения» намаляват с повече от 20 %.

По отношение на отделните продукти най-голямо увеличение се наблюдава при «тютюневи изделия» (със 180 % между 2000 и 2019 г.), «твърди горива» (с 106 %), «газ» (с 105 %) и «бижуа и часовници» (със 100 %). По-малко увеличение се наблюдава при цените на: «автомобили» (с 12 %), «мебели» (с 20 %), «книги» (с 31 %) и «вино» (с 34 %). От друга страна, цените на «аудиовизуална и фотографска техника, машини за обработка на информация» намаляват със 72 %, на «телефонни апарати и услуги» - с 27 %, а на «игри, играчки и хобита» - с 21 %.

Увеличението на цените на «мляко, млечни продукти и яйца» (с 43 %) и на «месо и месни продукти» (с 46 %) е приблизително същото като общото увеличение на цените в ЕС за периода 2000 - 2019 година.

Разгледайте интерактивната графика вдясно, за да видите как цените във вашата страна са се променили от 2000 г. насам.

1.4 Повече работещи хора

От началото на хилядолетието се увеличава броят на работещите, а условията на труд се променят.

Значително увеличение на заетостта сред жените

В периода между 2000 и 2019 г. коефициентът на заетост на населението в трудоспособна възраст (20 - 64 навършени години) се повишава от 66 % през 2000 г. на 73 % през 2019 г. главно поради високия ръст на заетостта при жените (от 56 % на 67 %). При мъжете процентът леко се увеличава - от 75 % на 79 %. При младите хора на възраст от 15 до 24 години тенденцията е различна, тъй като коефициентът на заетост намалява от 35 % през 2000 г. до 34 % през 2019, като достига своето най-ниско ниво от 30 % в периода 2012-2015 година.

Тенденция за нарастване на коефициента на заетост се наблюдава също в еврозоната и в голяма част от държавите - членки на ЕС, като с най-голям ръст след 2000 г. са България и Малта (по 20 процентни пункта). През 2019 г. най-висок коефициент на заетост при жените е установен в Швеция (80 %), Литва и Германия (по 77 %) и Естония, Финландия, Латвия и Нидерландия (по 76 %), а при мъжете - в Чехия (88 %), Малта (87 %), Нидерландия и Германия (по 85 %) и Швеция и Естония (по 84 %). Във всички държави членки равнището на заетост при мъжете е по-високо от това при жените.

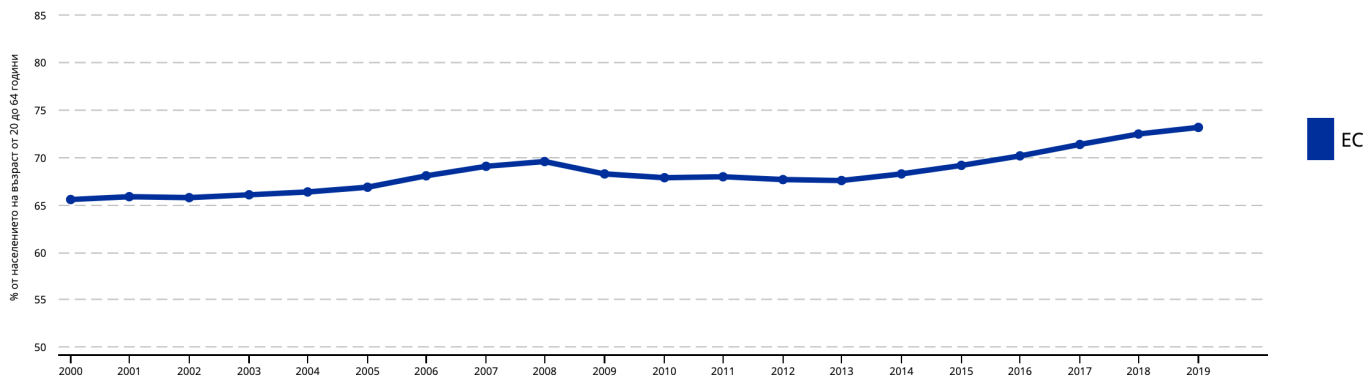
Временна заетост и заетост на непълно работно време

В периода от 2003 до 2019 г. дялът на временно наетите лица в ЕС леко се увеличава от 13 % през 2003 г. до 14 % през 2019 година. Временната заетост през 2019 г. е почти еднаква за жените (15 %) и за мъжете (13 %) в ЕС. Общият дял на временно наетите лица сред държавите членки варира, като най-голям е в Испания (26 %), Полша (21 %), Португалия (20 %) и Хърватия (18 %), а най-малък - в Румъния и Литва (по 1 %), Естония и Латвия (по 3 %).

Друга важна промяна в условията на труд е увеличаването на непълната заетост. В ЕС дялът на работещите на непълно работно време се увеличава от 14 % през 2003 г. до 18 % през 2019 година. Непълната заетост през 2019 г. в ЕС е много по-често срещана сред жените (29 %) отколкото сред мъжете (8 %). Общият дял на работещите на непълно работно време варира за държавите членки, като най-висок е в Нидерландия (47 %), Австрия (28 %), Германия (27 %), Белгия (24 %) и Дания и Швеция (по 21 %), а най-нисък - в България (2 %), Унгария (4 %) и Хърватия и Словакия (по 5 %).

Заетост

(като % от населението на възраст от 20 до 64 години)

Източник: Евростат - достъп до базата с данни

2. ДОХОДИ И РАЗХОДИ НА ДОМАКИНСТВАТА

2.1 Доходи на домакинствата

Реалният доход на домакинствата се увеличава с около 1% годишно от 2000 г. насам

Развитието на покупателната способност на домакинствата може да бъде измерено чрез изменението на разполагаемия доход на домакинствата, коригиран с инфлацията. Трябва да се отбележи, че този индикатор отразява развитието на средната стойност и не предоставя информация за несъответствията в доходите.

В реално изражение разполагаемият доход на домакинствата в ЕС нараства с общо 14 % между 2000 и 2009 година. След финансовата криза той намалява с около 3 % от 2009 до 2013 г. и след това се повишава с 8 % между 2013 и 2018 година. Общият размер на разполагаемия доход на домакинствата се е увеличил с около 19% между 2000 и 2018 г., което означава среден темп на растеж от 1 % годишно.

Разгледайте интерактивната диаграма вдясно, за да видите как доходите на домакинствата във вашата страна са се променили от 2000 г. насам. Освен това, за да научите повече за различията в доходите във вашата страна, разгледайте интерактивната графика, за да видите къде се намират вашите нетни месечни доходи в сравнение с доходите на останалите домакинства във вашата страна.

Дял на намаляване на разходите за пенсии

В резултат от застаряването на населението социалните разходи за пенсии като дял от БВП се увеличават постоянно в ЕС от 11.9 % през 2008 г. на 13.3 % през 2013 г. и след това намаляват до 12.8 % през 2017 година. Въпреки че моделът е един и същ в еврозоната и в по-голямата част от държавите - членки на ЕС, все още съществуват големи различия между тях: през 2017 г. най-голям дял от социалните разходи, свързани с пенсиите, е наблюдаван в Гърция (16.5 % от БВП), Италия (15.8 %) и Франция (14.9 %), а най-малък - в Ирландия (5.5 %), Литва (6.7 %) и Малта (7.2 %).

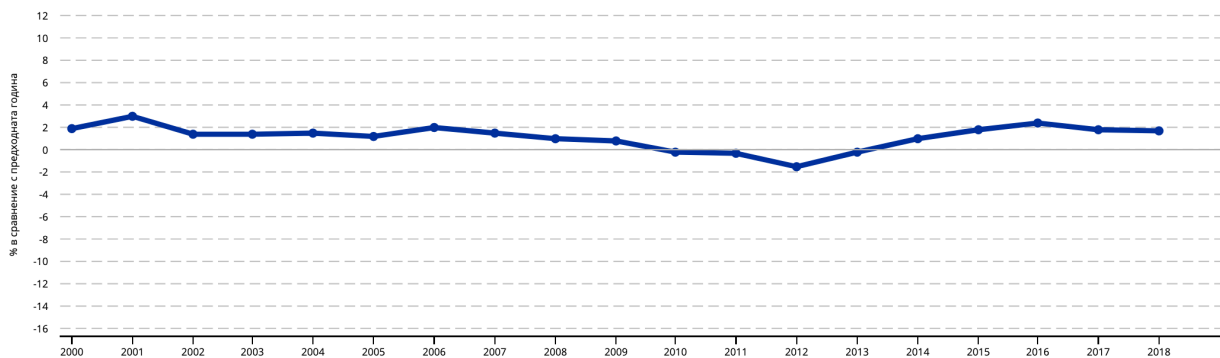
Делът на населението, изложено на риск от бедност или социално изключване, намалява от 2012 г. насам

Икономическите колебания също имат силно въздействие върху населението, изложено на риск от бедност или социално изключване. В ЕС делът на бедните или живеещите в материални лишения или в домакинство с нисък интензитет на икономическа активност се е увеличил от 23.9 % през 2010 г. на 24.9 % през 2012 г., преди да намалее до 21.6 % през 2018 година. Има големи разлики сред държавите членки, като през 2018 г. най-голям е делът на бедните в България (32.8 % от населението), Румъния (32.5 %), Гърция (31.8 %) Латвия (28.4 %) и Литва (28.3 %), докато най-нисък е в Чехия (12.2 %), Словения (16.2 %), Словакия (16.3 %) и Финландия (16.5 %).

Реален располагаем доход на домакинствата

(% в сравнение с предходната година)

EU27

EU27

Източник: Евростат - достъп до базата с данни

Сравнете Вашия доход

eurostat

1

1. Изберете Вашата държава
2. Въведете общия **месечен** доход на Вашето домакинство
3. Кликнете на стрелката вдясно

Държава

e.g. 1000

Общ месечен доход

2.2 Големи разлики в разходите и цените

Половината от разходите на домакинствата са за жилище, транспорт и храна

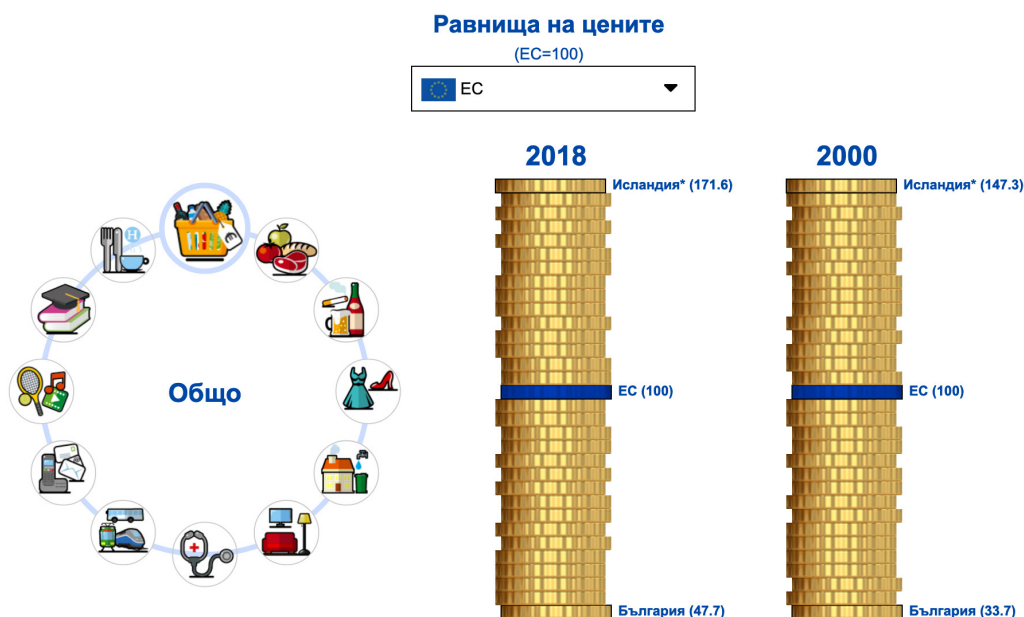
Домакинствата имат различни потребителски модели, които в голяма степен зависят от равнището на доходите, културните навици или географското положение. Средно в ЕС през 2018 г. по-голямата част (почти една четвърт) от разходите за потребление на домакинствата са предназначени за жилището, вода, електричество и газ (което изключва закупуването на жилище), за храна и транспорт - по 13 %. Следват «ресторанти и хотели» и «отдых и култура» с по около 9 %. Останалите групи продукти и услуги имат дялове от около 4 до 6 % - «обзавеждане и домакински уреди», «дрехи и обувки», «алкохолни напитки и тютюн» и «здравеопазване»; докато «комуникации» и «образование» имат по-малки дялове - съответно 3 и 1 %.

Във всички държави членки най-големите разходи на домакинствата са свързани с жилището с изключение на Естония, Литва и Румъния, където най-големи са разходите за храна, а в Кипър и Малта - за ресторанти и хотели.

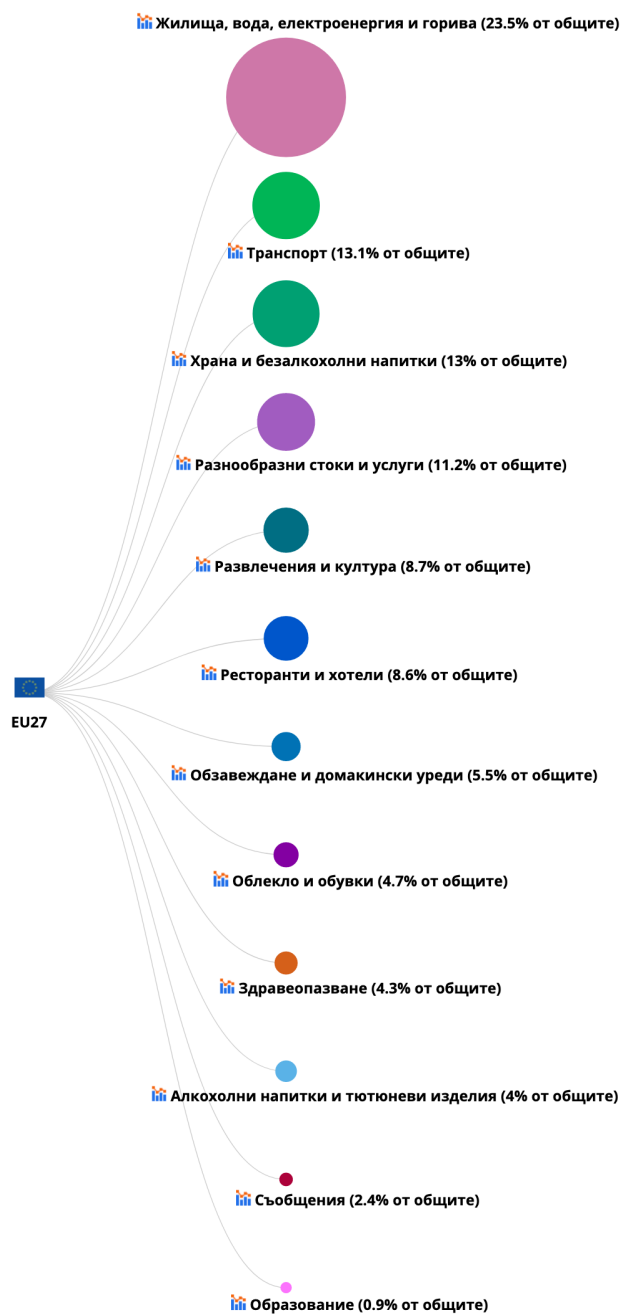
В Люксембург е най-скъпо, в България е най-евтино

Нивата на потребителските цени на стоките и услугите се различават значително сред държавите - членки на ЕС. През 2018 г. най-високи ценови равнища (като процент над средното за ЕС ниво) са имали: Люксембург (44 %) и Дания (43 %), следвани от Ирландия (35 %), Швеция (33 %), Финландия (27 %) и Нидерландия (18 %). Най-ниски ценови равнища (като процент под средното за ЕС ниво) са наблюдавани в: България (52 %), Румъния (50 %), Полша (46 %), Унгария (39 %) и Литва (36 %).

На по-детайлно ниво през 2018 г. «най-скъпите» държави членки (като процент над средното за ЕС равнище) са: Дания за «ресторанти и хотели» (52 %), «отдых и култура» (46 %), «облекло и обувки» (36 %) и «храна» и «транспорт» (29 %); Ирландия за «алкохолни напитки и тютюневи изделия» (87 %) и «жилища, вода, електроенергия, газ и други горива» (71 %); Люксембург - за «образование» (24.9 %) и «домакински уреди» (17 %); Гърция за «съобщения» (58 %), Швеция - за «здраве» (76 %).

Разходи на домакинствата по групи разходи, ЕС, 2018 (като % от общите разходи)

2.3 Развитие на жилищния пазар

Този раздел описва различни аспекти на жилищния пазар: от покупката и промените в цените на жилищата до собствеността и възможностите за закупуване.

Делът на инвестициите на домакинствата в ЕС в жилища намалява от 2008 г. насам

Домакинствата инвестират предимно в покупката и обновяването на жилищата. Делът на инвестициите в дохода на домакинствата в ЕС слабо намалява през периода от 2000 до 2016 година. От около 10 % между 2000 и 2004 г. той се увеличава до около 11 % между 2005 и 2008 г., а след това се колебае около 9 % до 2018 година. Сред държавите членки, за които има налични данни, най-високите нива на инвестиции в домакинствата през 2018 г. са наблюдавани във Финландия (12.6 %), Нидерландия (12.1 %), Люксембург (11.4 %), Кипър (10.7 %) и Германия (9.8 %), а най-ниските - в Хърватия (4.7 %), Латвия (5.0 %) и Португалия (5.3 %).

Цените на жилищата в ЕС нарастват с 21% от 2010 г. насам

Цените на жилищата, включително покупките както на нови, така и на съществуващи къщи и апартаменти, се колебаят значително от 2006 г. насам с годишен темп на растеж в ЕС от около 8 % през 2006 и 2007 г., следван от спад от 4 % през 2009 г. в резултат на финансовата криза. Цените отново започват да растат през 2014 година.

Като цяло между 2010 г. и 2019 г. цените на жилищата нарастват общо с 21 % в ЕС и с 17 % в еврозоната. Сред държавите членки, за които има данни, най-голямо увеличение през този период се наблюдава в Естония (96 %), Унгария (78 %), Латвия (76 %), Австрия и Люксембург (по 65 %) и Швеция (58 %), а най-голям спад - в Италия (-17 %), Испания (-7 %) и Кипър (-5 %).

Около 70% от хората в ЕС притежават собствено жилище

В ЕС делът на хората, които имат собствено жилище, е доста стабилен - около 70% през целия период 2010 - 2018 г., като делът на наемателите е около 30%. Този модел леко се различава в еврозоната, където около две трети от населението притежава и около една трета наема жилище. Сред държавите членки през 2018 г. делът на хората със собствено жилище варира от 96.4 % в Румъния, 91.3 % в Словакия, 90.1 % в Хърватия и 89.9 % в Литва до 51.5 % в Германия, 55.4 % в Австрия, 60.5 % в Дания и 64.1 % в Швеция.

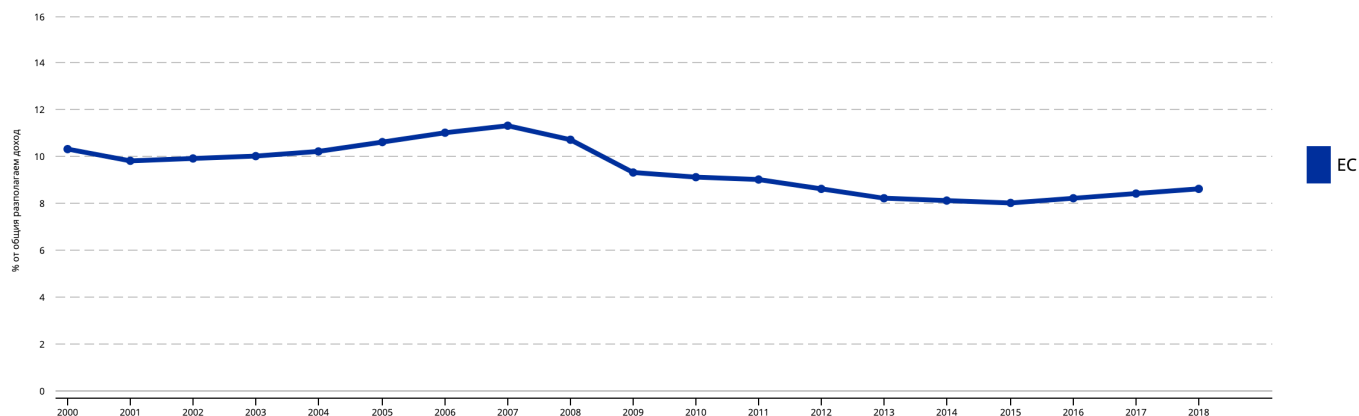
Разходите, свързани с жилището, са прекомерно високи за 10% от населението на ЕС

Разходите, свързани с жилището, днес са прекомерно високи за част от населението. От 2014 г. този дял регистрира постоянен спад. През 2018 г. около 10 % от населението на ЕС изразходва 40 % или повече от дохода си за поддържане на жилището. През 2018 г. съществуват значителни различия между държавите членки - най-високи са разходите, свързани с жилището, в Гърция (39.5 %), България (17.9 %), Дания (14.7 %) и Германия (14.2 %), а най-ниски - в Малта (1.7 %), Кипър (2.0 %), Ирландия (3.4 %), Естония (4.0 %), Словакия (4.1 %) и Финландия (4.3 %).

Инвестиции в домакинствата

(като % от общия разполагаем доход)

Европейски съюз (ЕС)

Източник: Евростат - достъп до базата с данни

2.4 Голямо разнообразие в съотношението спестявания - дълг

Процентът на спестявания на домакинствата в ЕС е доста стабилен

Спестяването е частта от дохода на домакинството, която не се изразходва за крайно потребление. Паричните средства, които домакинствата са спестили, могат да бъдат измерени като процент от дохода на домакинствата.

Делът на спестяванията на домакинствата в ЕС е доста стабилен от началото на хилядолетието, като варира между 11 и 14 %. В еврозоната моделът е почти същият, но при малко по-високи темпове. През 2018 г. най-висок е делът на спестяванията в Люксембург (21 %), Германия (19 %), Швеция (18 %) и Нидерландия (15 %), а най-нисък - в Литва (-1 %), Полша (1 %), Кипър (2 %) и Испания (6 %).

Увеличава се делът на дълга на домакинствата в еврозоната...

Дългът на домакинствата може да бъде измерен чрез съотношението дълг/доход, което е дългът на домакинствата, разделен на разполагаемия доход. В еврозоната (за ЕС няма данни) този процент се е увеличил между 2000 и 2010 година. Той е около 76 % през 2000 г. и всяка година нараства, достигайки 99 % през 2010 г., след което намалява и възлиза на 94 % през 2018 година.

Във всички държави членки, за които има данни, съотношението дълг/доход е по-високо през 2018 г. отколкото през 2000 г. с изключение на Германия, където е по-ниско. Въпреки това в около половината държави членки съотношението е по-ниско през 2018 г. отколкото в периода на финансовата криза. През 2018 г. то варира между държавите членки - от 25 % в Румъния, 32 % в Унгария, 33 % в Латвия до 174 % в Люксембург, 199 % в Нидерландия и 234 % в Дания.

...но се увеличава и делът на финансовите активи на домакинствата

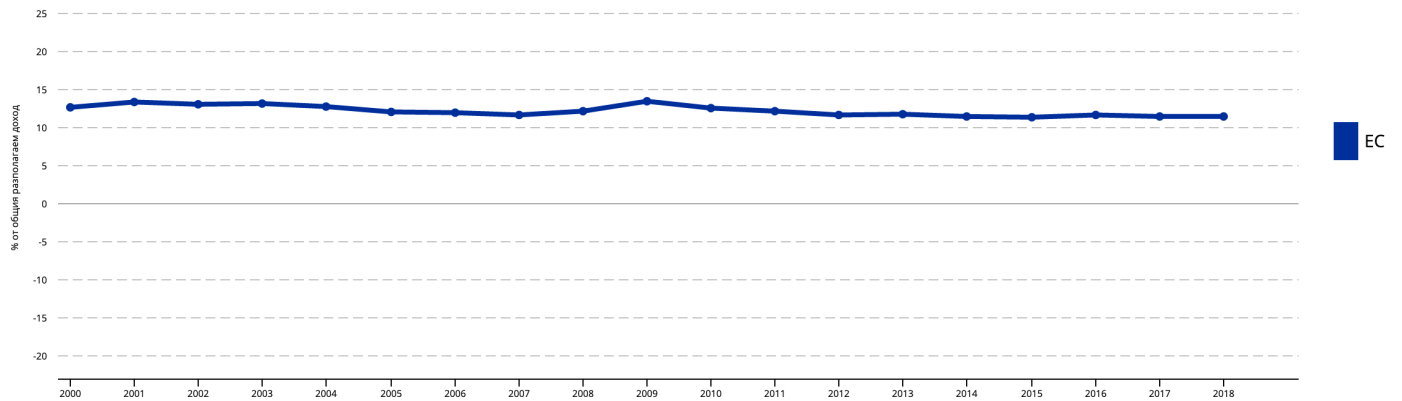
Освен жилищата друг компонент от благосъстоянието на домакинствата са техните финансови активи (акции, облигации, депозити и др.). Съотношението нетни финансови активи/доходи на домакинствата представлява натрупване на финансови активи след приспадане на пасивите на домакинствата от годишния им доход. Това съотношение не отчита нефинансовите активи като жилищата.

След като се колебае около 200 % в еврозоната от 2000 г. насам, делът на финансовите активи нараства непрекъснато от 2012 г., за да достигне 244 % през 2017 г., след което намалява и се установява на 233 % през 2018 годин. Процентът варира значително между държавите членки - от 63 % в Румъния, 80 % в Словакия, 105 % в Латвия и 106 % в Полша до 311 % в Дания, 371 % в Швеция, 377 % в Белгия и 413 % в Нидерландия.

Спестявания на домакинствата

(като % от общия разполагаем доход)

Европейски съюз (ЕС)

Източник: Евростат - достъп до базата с данни

3. БИЗНЕС И ИНВЕСТИЦИИ

3.1 Три от четири работни места са в сектора на услугите

Преминаването към икономика на услугите е дългосрочна тенденция, наблюдавана в ЕС през втората половина на 20-и век. През 2019 г. заетостта в услугите представлява 73 % от общата заетост в ЕС в сравнение с 64 % през 2000 г., докато заетостта в промишлеността намалява от 27 % през 2000 г. на 23 % през 2019 г., а в селското стопанство намалява почти наполовина - от 9 на 5 %. По отношение на добавената стойност услугите са генерирали 73 % от общата добавена стойност през 2019 г., промишлеността - 25 %, и селското стопанство - 2 %.

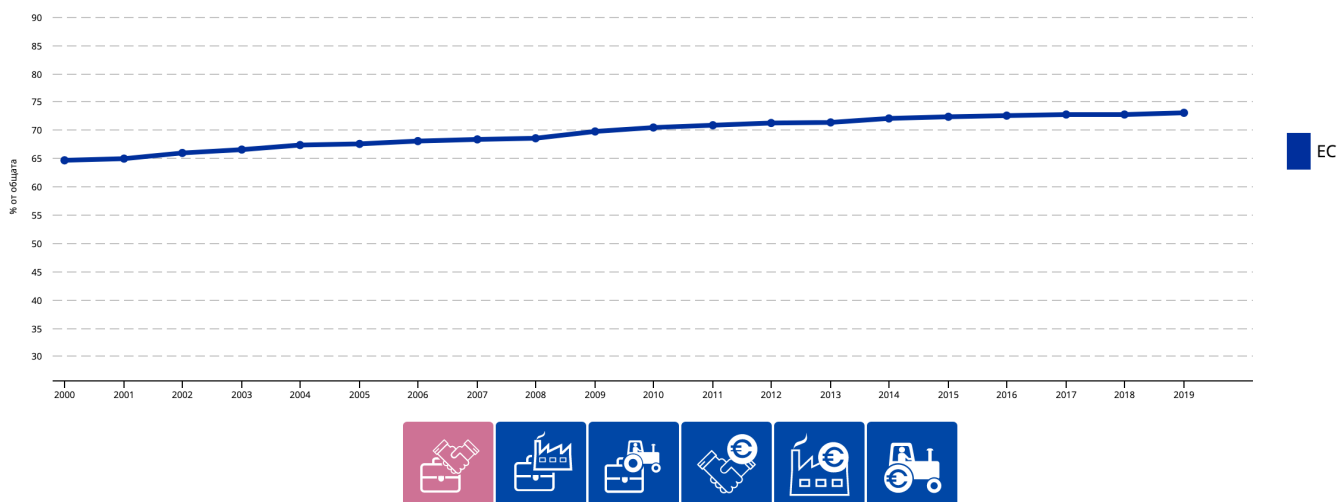
Дейностите в областта на услугите, при които се наблюдава най-голямо увеличение на дела на заетостта от 2000 г. насам в ЕС, са «дейности в областта на информационните технологии и информационните услуги», «хуманно здравеопазване», «дейности с недвижими имоти», «юридически и счетоводни дейности», «дейности по охрана и разследване», както и «медико-социални грижи с настаняване», докато делът на «телекомуникационни услуги» леко намалява.

Сред държавите членки делът на заетостта в селското стопанство през 2019 г. е най-висок в Румъния (22 % от общата заетост), България (17 %), Гърция (11 %) и Полша (9 %), докато делът на заетите в индустрията е най-висок в Чехия (36 %), Полша (32 %), Словакия (31 %), Румъния и Словения (по 30 %). Дейностите в областта на услугите формират повече от 80 % от общата заетост в Нидерландия (84 %), Малта (82 %) и Белгия, Люксембург, Франция и Дания (по 81 %).

Заетост в сектора на услугите

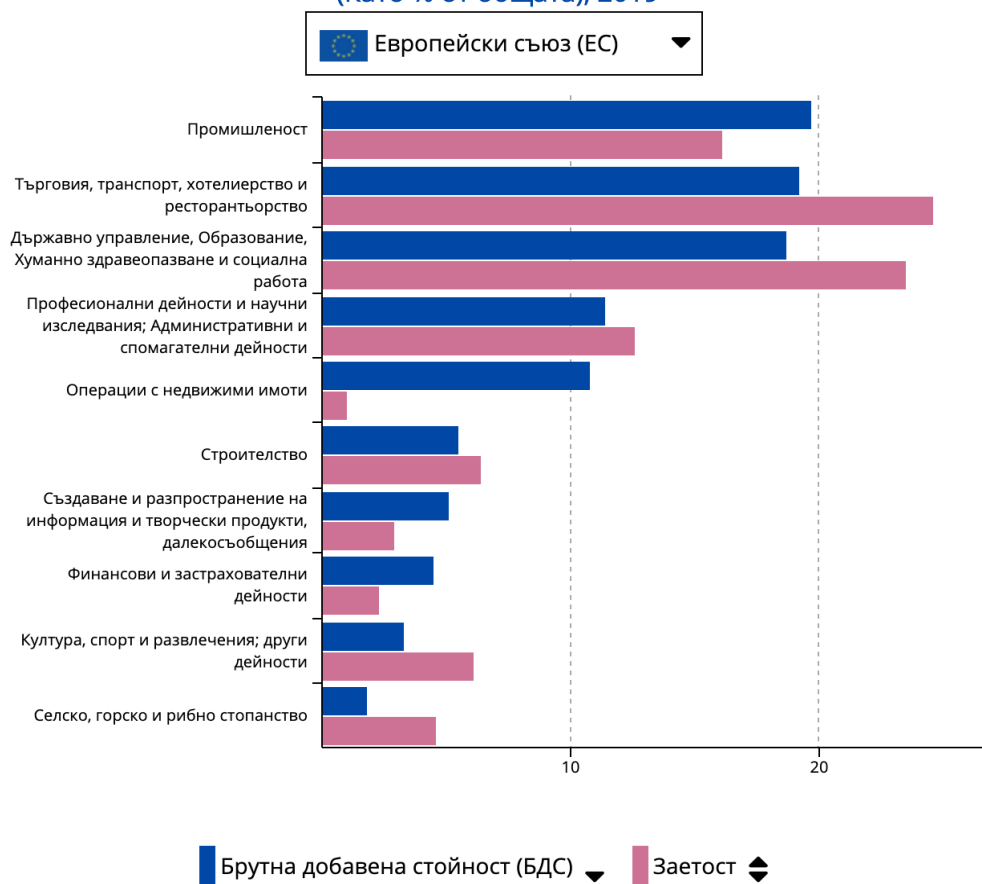
(като % от общата заетост)

Европейски съюз (ЕС)

Заетост и брутна добавена стойност по икономически дейности

(Като % от общата), 2019

3.2 Големите предприятия осигуряват една трета от заетостта

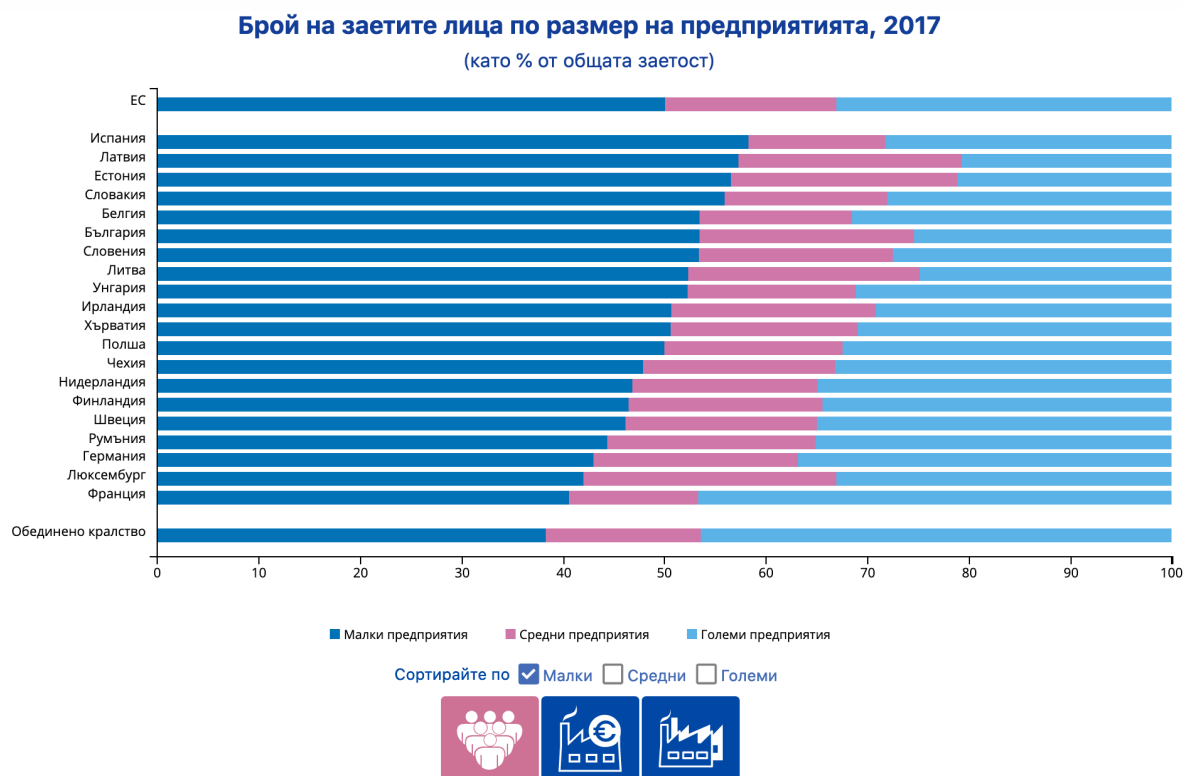
Само 0.2% от предприятията в ЕС са големи...

В ЕС през 2017 г. има общо 22.2 милиона нефинансови предприятия, от които само незначителна част (0.9 %) са средни (с 50 - 249 заети) и 0.2 % са големи (с 250 и повече заети лица). Интересно е, че предприятията с по-малко от 10 заети лица представляват 90 % от общия брой на предприятията. В държавите членки делът на малките, средните и големите предприятия до голяма степен е един и същ през 2017 година.

... но осигуряват 33% от заетостта и 44% от общата добавена стойност

На ниво ЕС през 2017 г. около 50 % от заетите работят в малки предприятия, 17 % - в средни, и около 33 % - в големи. Сред държавите членки най-голям е делът на заетите в: малките предприятия - в Португалия (61 %) и Испания (58 %); средните предприятия - в Люксембург (25 %) и Литва (23 %), и големите предприятия - във Франция (47 %) и Германия (37 %).

В ЕС 37 % от добавената стойност се реализира от малките предприятия, 19 % от средните предприятия и 44 % от големите предприятия. Тези проценти се различават в отделните държави членки, за които има налични данни. През 2017 г. с най-голям дял добавена стойност са малките предприятия в Малта (60 %), Естония (53 %) и Португалия (46 %), средните предприятия в Литва (27 %), Латвия, Естония и Люксембург (по 26 %) и големите предприятия в Ирландия (62 %), Полша (50 %) и Унгария (46 %).

3.3 Размерът на инвестициите и делът на печалбата са относително стабилни в дългосрочен план

Размерът на инвестициите на нефинансовите предприятия, показващ инвестициите на предприятията като дял от brutната им добавена стойност, е ключов показател за бизнес сектора. Както в ЕС, така и в еврозоната той остава относително стабилен с около 24 % между 2000 и 2008 година. След това се понижава до 22 % през 2009 г. и 2010 г. поради финансовата криза, преди да се увеличи бавно и да достигне 24 % през 2018 година.

Сред държавите членки през 2018 най-високите инвестиционни нива в бизнеса са наблюдавани в Чехия (29 %), Унгария, Хърватия и Швеция (по 28 %) и Белгия, Австрия и Испания (по 27 %). Най-ниски нива се наблюдават в Люксембург и Гърция (по 16 %), Нидерландия (17 %) и Литва (20 %).

Делът на печалбата на нефинансовите предприятия, или brutният опериращ излишък на бизнеса, като дял от brutната им добавена стойност е показател за рентабилността на предприятията. Този процент е доста стабилен в ЕС - около 40 % в периода от 2000 до 2018 година.

През 2018 г. най-висок дял от печалбите на бизнеса се наблюдава в Ирландия (73 %), следвана от Малта (62 %) и Гърция (53 %), а най-нисък - във Франция (31 %), Словения (35 %) и Люксембург (по 36 %).

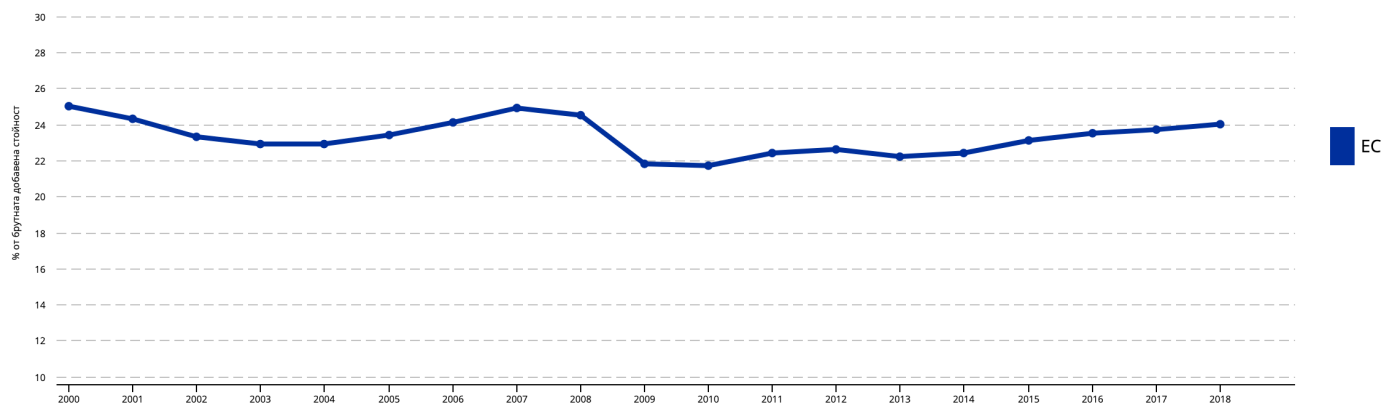
Намалена задлъжнялост

Нетното съотношение дълг/доход на нефинансовите предприятия показва пасивите в рамките на бизнес сектора. То се изчислява, като от пасивите се извадят активите като дял от нетния предприемачески доход. Този процент, който през 2004 г. е 316 % в ЕС, достига връх от 395 % през 2009 г. и след това намалява до 272 % през 2018 година.

През 2018 г. съотношението дълг/доход се различава значително в отделните държави членки, за които има данни - от 63 % в Естония, 84 % в Дания, 114 % в Нидерландия и 156 % в Словакия до 523 % в Гърция, 464 % в Португалия, 446 % в Италия и 429 % във Франция.

Инвестиции (като % от брутната добавена стойност)

Европейски съюз (ЕС)

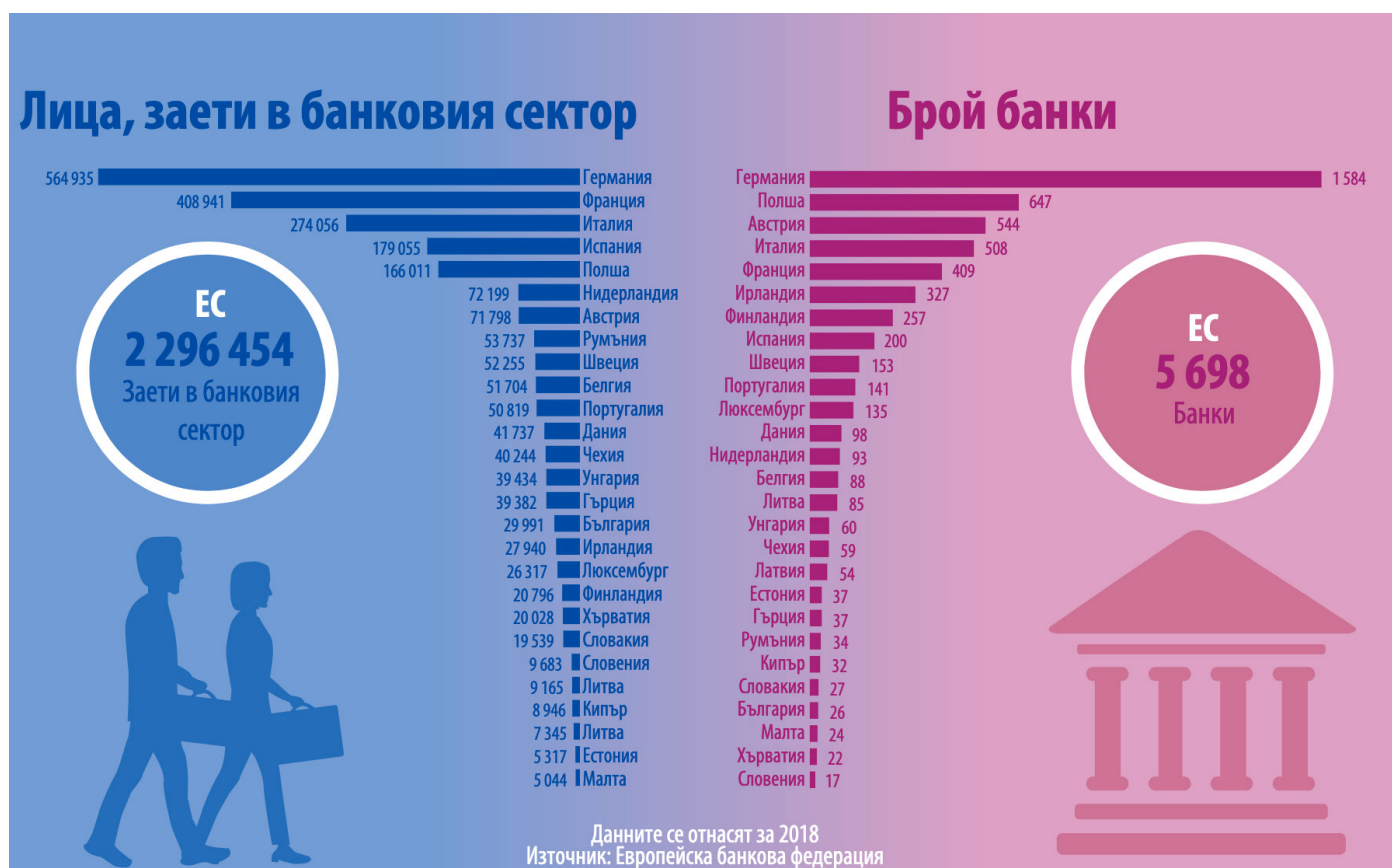
Източник: Евростат - достъп до базата с данни

3.4 Броят на банките намалява

От 2008 г. броят на банките в ЕС непрекъснато намалява поради реструктуриране в банковия сектор. През 2018 г. в ЕС има 5 698 банки, което е с 30 % по-малко в сравнение с 2008 година. През 2018 г. държавата с най-много банки е Германия (28 % от общия брой в ЕС), следвана от Полша (11 %), Австрия (10 %) и Италия (9 %), което означава, че повече от половината от всички банки в ЕС са в тези четири държави членки.

През 2018 г. в банковия сектор в ЕС са заети 2.3 млн. души. Най-голям е броят на заетите в Германия (25 % от общия брой в ЕС), следвана от Франция (18 %), Италия (12 %) и Испания (8 %).

Що се отнася до активите на банковия сектор в ЕС, през 2018 г. те възлизат на 34 312 млрд. евро, което съответства на 254 % от БВП на ЕС. Държавата членка с най-големи банкови активи е Франция (8 810 млрд. евро, или 374 % от нейния БВП), следвана от Германия (7 776 млрд. евро, или 233 % от нейния БВП), Италия (3 669 млрд. евро, или 208 % от нейния БВП) и Испания (2 645 млрд. евро, или 220 % от нейния БВП). Банковите активи като дял от БВП са най-високи в Люксембург (1 794 %), Франция (374 %), Малта (359 %), Дания (351 %), Ирландия (340 %), Кипър (331 %) и Нидерландия (300 %). За повече информация: Европейска банкова федерация.

4. ДЪРЖАВНИ ПРИХОДИ И РАЗХОДИ

4.1 Делът на държавните приходи от БВП е относително стабилен от 2013 г. насам

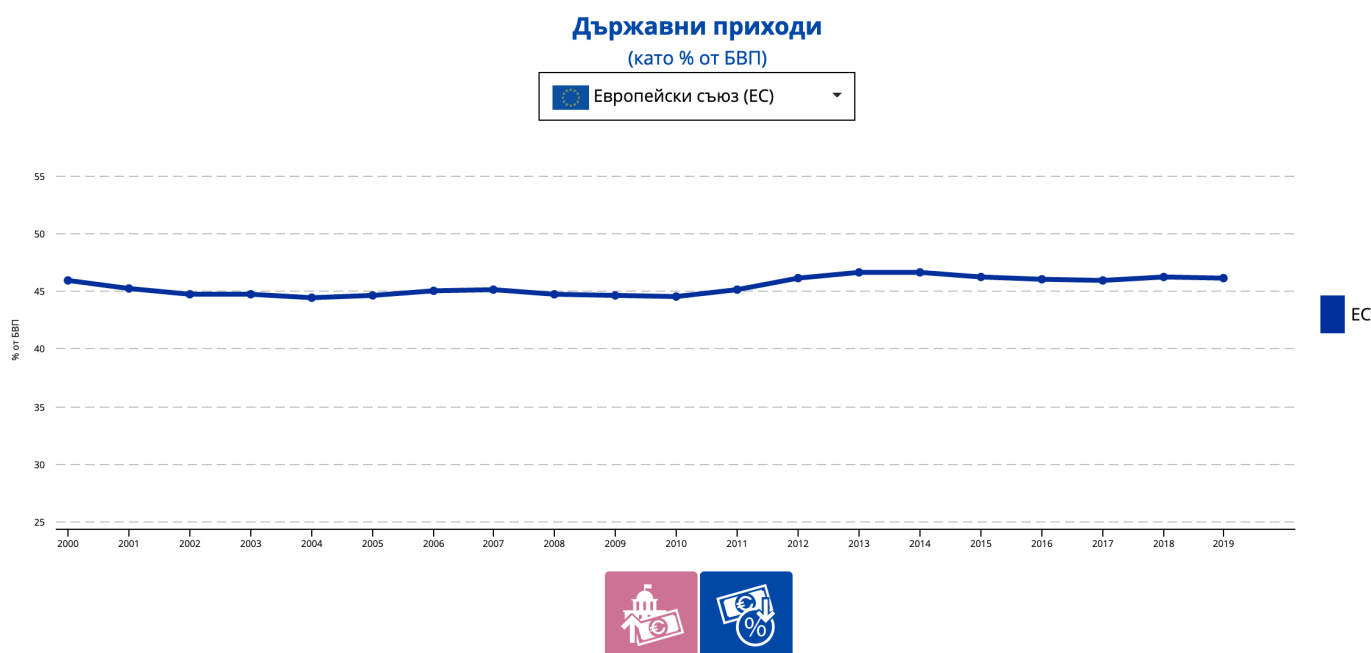
Държавният сектор включва всички централни и местни органи на управление, както и фондове за социално осигуряване. Държавните приходи, изразени като процент от БВП, слабо се колебаят в ЕС от около 46 % в началото на хилядолетието до около 47 % през 2013 година. През 2015 г. съотношението спада до първоначалното ниво от 46 % и оттогава остава стабилно.

През 2019 г. този процент е най-висок в Дания (53.3 %), Франция (52.6 %), Финландия (52.2 %), Белгия (50.3 %) и Швеция (49.8 %), а най-нисък - в Ирландия (25.2 %), Румъния (31.7 %), Литва (35.2 %), Малта (38.2 %) и България (38.4 %).

Най-висок е делът на данъците от БВП във Франция, Белгия и Дания

Голяма част от държавните приходи идват от данъци и социални осигуровки, които представляват 86 % от общите държавни приходи в ЕС през 2018 година. Приходите от данъци и социални осигуровки като дял от БВП, които отразяват данъчната тежест на една страна, слабо се увеличават от началото на хилядолетието - от 40 % през 2002 г. на 41 % през 2018 година.

През 2018 г. сред държавите членки съотношението на данъците към БВП е най-високо във Франция (48.2 % от БВП), Белгия (46.4 %) и Дания (45.2 %), а най-ниско - в Ирландия (22.8 %), Румъния (27.1 %) и България (29.8 %).

4.2 Дял на държавните разходи от БВП от 2010 г. насам

Делът на държавните разходи като процент от БВП е по-малко стабилен от дела на държавните приходи. Между 2001 и 2008 г. държавните разходи в ЕС възлизат на 46 до 48 % от БВП. През 2009 и 2010 г. делът на разходите рязко се повишава до 51 % поради финансовата криза, като оттогава намалява постепенно и през 2019 г. достига 47 %.

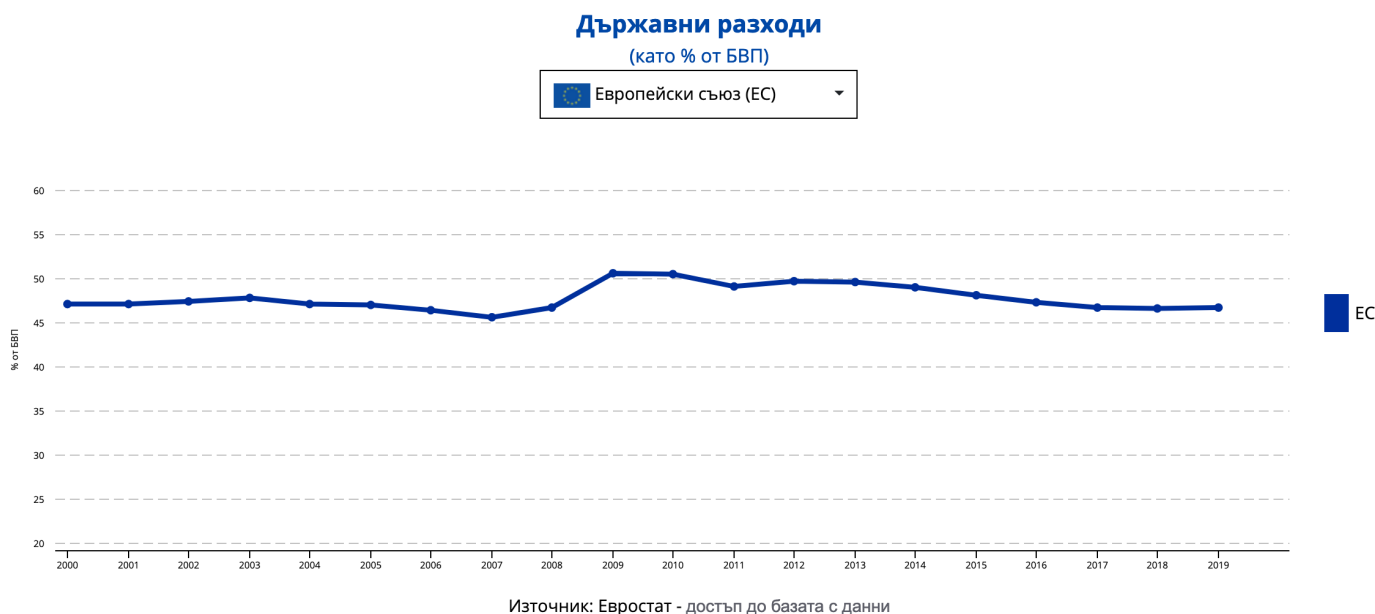
През 2019 г. най-висок е делът на държавните разходи от БВП във Франция (55.6 %), Финландия (53.3 %), Белгия (52.2 %) и Дания (49.6 %), а най-нисък - в Ирландия (24.8 %), Литва (34.9 %), Румъния (36.0 %) и България (36.3 %).

Най-голяма част от държавните разходи е за социална защита

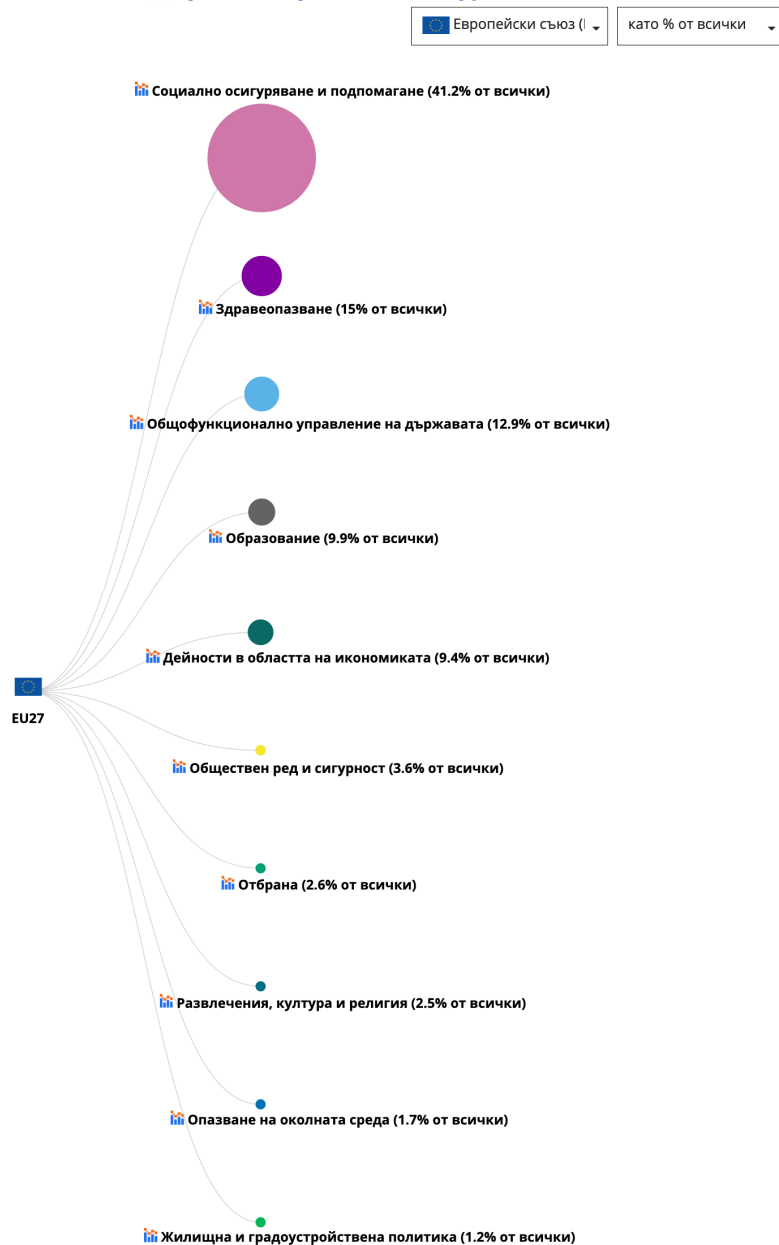
Как се използват държавните приходи? Най-голяма част през 2018 г. в ЕС са изразходвани за социална защита (41.2 % от общите разходи), следвани от разходи за: здравеопазване (15.0 %), общофункционално управление на държавата (12.9 %), образование (9.9 %) и дейности в областта на икономиката (9.4 %), които съставляват почти 90% от държавните разходи в ЕС.

Във всички държави членки най-голям е делът на държавните разходи за социална защита. През 2018 г. най-висок е този дял във Финландия (45.5 %), Германия (43.6 %) и Дания (43.1 %), а най-нисък - в Унгария (28.5 %), Кипър (28.7 %) и Чехия (29.5 %).

Можете да научите повече за използването на държавните разходи във вашата страна от динамичната инфографика долу вдясно.

Държавни разходи по функции ЕС, 2018 (като % от общите разходи)

4.3 Силно увеличение на държавния дълг

Разликата между държавните приходи и разходи показва или излишъка, или дефицита на дадена страна. Според условията на Пакта за стабилност и растеж на ЕС, произтичащ от Договора от Маастрихт, държавите - членки на ЕС, поемат ангажимент да запазят дефицита и дълга си под определени нива: държавният дефицит на всяка държава членка не трябва да надхвърля 3 % от нейния БВП, докато дългът ѝ не трябва да надвишава 60% от БВП. Ако държавата членка не спази това ограничение, може да бъде предприета така наречената процедура при прекомерен дефицит.

Съотношението на държавния дефицит на ЕС към БВП намалява стабилно от 2009 г. насам

ЕС отбелязва годишен държавен дефицит от началото на хилядолетието. Въпреки това, след като достига максимум от -6 % от БВП през 2009 и 2010 г., съотношението дефицит към БВП постоянно намалява до -0.6 % през 2019 година.

През 2019 г. в ЕС половината от държавите членки имат дефицит, а останалите - излишък. Държавният дефицит е най-голям в Румъния (-4.3 %), Франция (-3.0 %) и Испания (-2.8 %), а излишъкът - в Дания (3.7 %), Люксембург (2.2 %) и България (2.1 %).

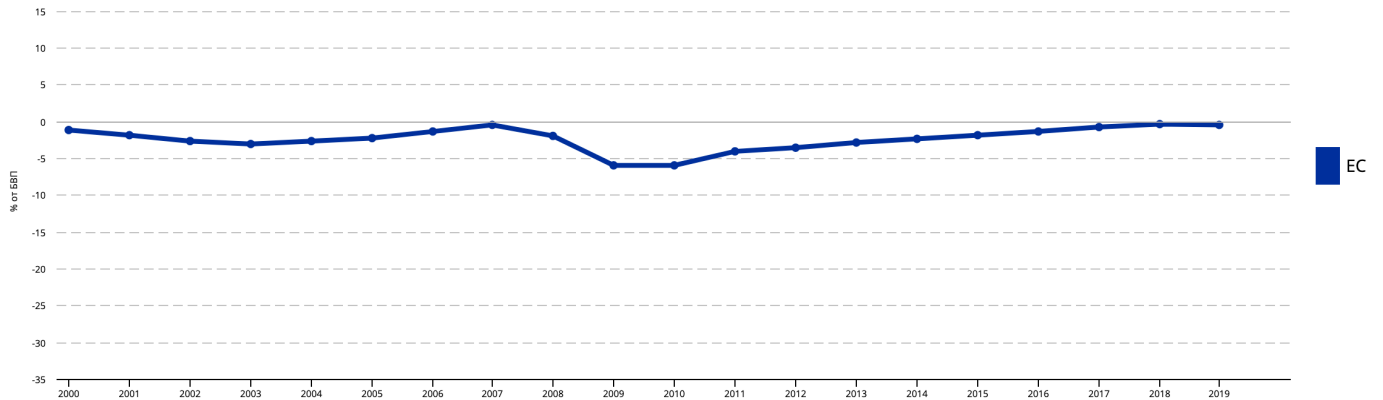
Съотношението на държавния дълг към БВП на ЕС намалява от 2015 г. насам

След като е бил относително стабилен (около 65 % от БВП) от 2000 г. до 2008 г., държавният дълг рязко се увеличава до 76 % през 2009 г. след финансовата криза. Държавният дълг продължава да нараства до 2014 г., когато възлиза на 87 %. Оттогава насам процентът намалява непрекъснато, достигайки 78 % през 2019 година.

През 2019 г. сред държавите членки най-голям е делът на държавния дълг в Гърция (176.6 %), Италия (134.8 %), Португалия (117.7 %), Белгия (98.6 %) и Франция (98.1 %), а най-нисък - в Естония (8.4 %), България (20.4 %), Люксембург (22.1 %) и Чехия (30.8 %).

Държавен дефицит/излишък (като % от БВП)

Европейски съюз (ЕС)

Източник: Евростат - достъп до базата с данни

4.4 Делът на заетите в държавната администрация се запазва стабилен

Заетите в държавната администрация включват държавните служители на национално, регионално и местно ниво, както и въоръжените сили. Трябва да се отбележи, че обхватът на държавната администрация е различен в отделните държави членки, тъй като например образованието или здравеопазването са част от държавния сектор в някои страни за разлика от други. Делът на заетите в държавната администрация в ЕС се запазва стабилен - около 17 % от общата заетост от 2000 г. насам, като през 2018 г. е 16 %. Сред държавите членки, за които има данни, между 2000 и 2018 г. броят на държавните служители намалява най-значително в Малта, Словакия, Италия и Кипър, докато в Румъния, Хърватия и Словения се увеличава.

През 2018 г. делът на заетите в държавния сектор варира сред държавите членки, като най-висок е в Швеция (29 % от общата заетост), Дания (28 %), Финландия (24 %), Литва, Естония, Хърватия и Франция (по 22 %), а най-нисък - в Германия (11 %), Нидерландия и Люксембург (по 12 %), Италия (13 %) и Португалия (14 %).

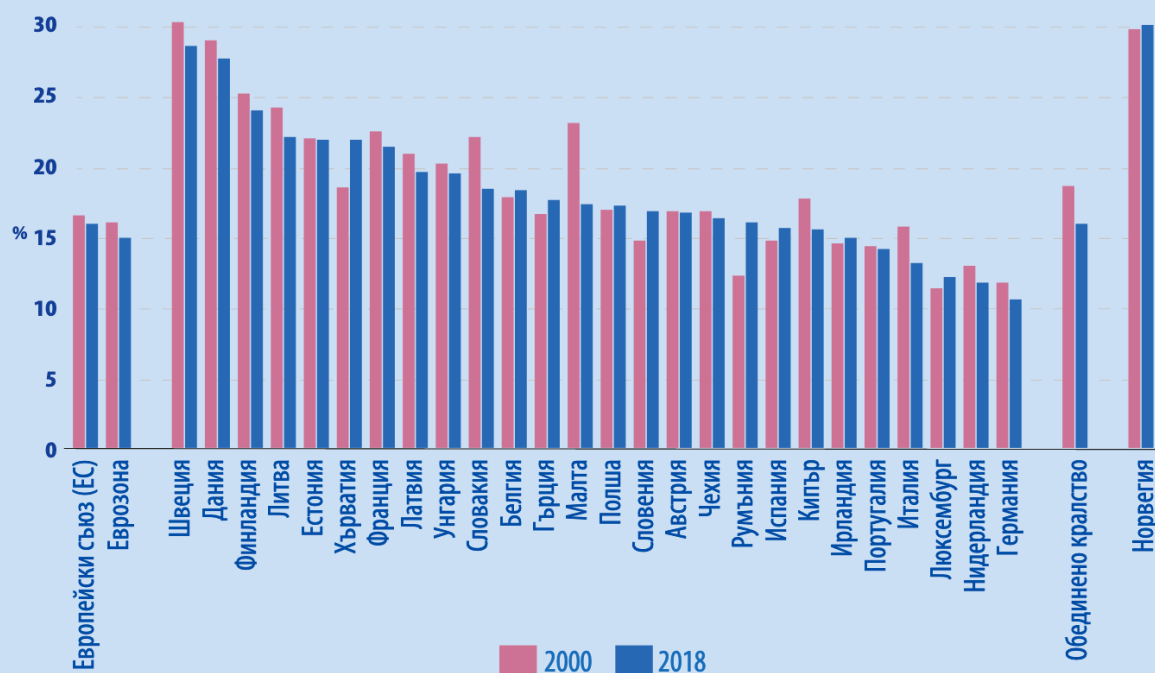
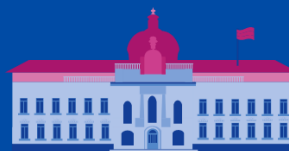
Брутната месечна заплата в икономическа дейност «Държавно управление» в ЕС е средно 2 600 евро през 2014 година

През 2014 г. (последната година с налични данни) средната брутна месечна заплата в икономическа дейност «Държавно управление и отбрана» (без сектори здравеопазване и образование) в ЕС възлиза на 2 600 евро. В сравнение с другите сектори средните заплати са най-високи при: финансови и застрахователни дейности (3 800 евро), информационни и комуникационни дейности и професионални и технически дейности (по 3 500 евро), докато средните заплати са най-ниски при: хотелиерство и ресторантьорство (1 700 евро), административни и спомагателни дейности (2 000 евро), доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване (2 100 евро) и търговия на едро и дребно (2 200 евро).

През 2014 г. най-високи средни месечни брутни заплати в икономическа дейност «Държавно управление и отбрана» (без сектори здравеопазване и образование) са наблюдавани в Дания (4 500 евро), Ирландия (4 300 евро), Швеция (3 700 евро) и Нидерландия (3 600 евро), а най-ниски - в България (500 евро), Румъния (600 евро) и Унгария (700 евро).

Когато сравняваме тези заплати в стандартна покупателна способност (премахвайки разликата в ценовите равнища между отделните страни), класирането е малко по-различно: заплатите в икономическа дейност «Държавно управление» са най-високи в Ирландия, следвани от тези в Германия, Нидерландия и Дания. За най-ниските доходи класирането е същото.

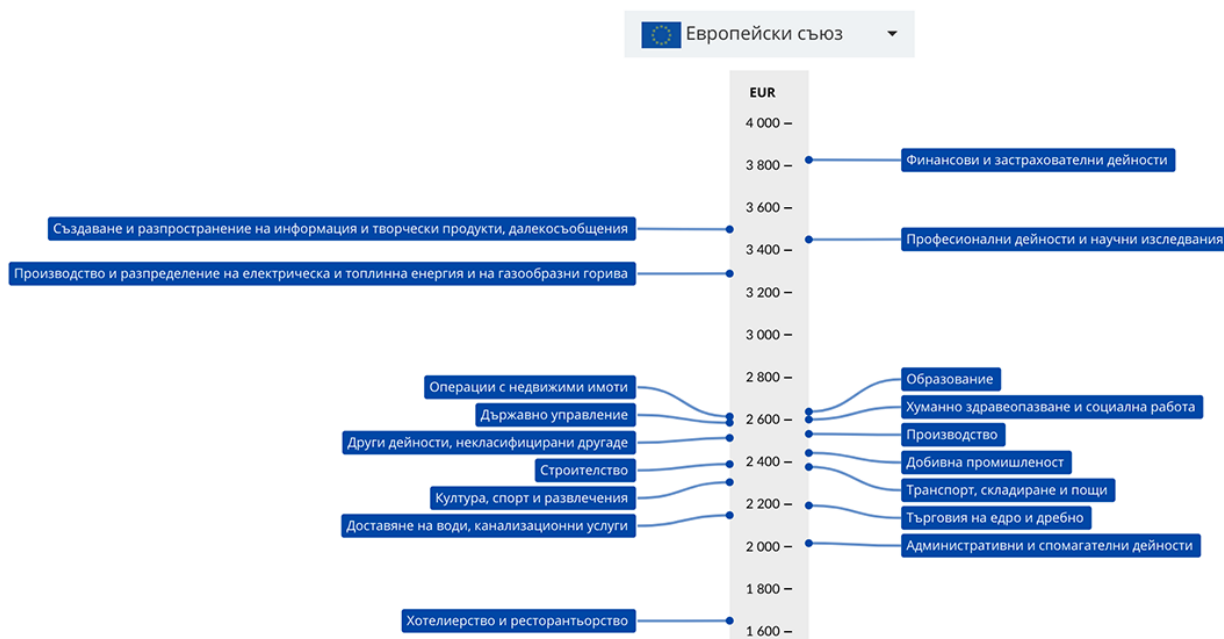
Заети в държавната администрация (като % от общата заетост)

Данните за Хърватия се отнасят за периода 2002-2018 година
Няма данни за България

Източник: Евростат

Средни месечни заплати по дейности, 2014

Източник: Евростат - [достъп до базата с данни](#)

ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Европейската икономика от началото на новото хилядолетие — статистически портрет е дигитална публикация, подготвена от Евростат - статистическата служба на Европейския съюз.

Информация за данните

Европейският съюз (ЕС) включва 27 държави - членки на ЕС и еврозоната 19 държави - членки на ЕС

Текстът се отнася за данните, налични към май 2020 година

Контакти

Ако имате допълнителни въпроси относно данните, моля, свържете се с Центъра за подпомагане на потребителите на европейска статистическа информация (ESDS Help Desk).

Идентификатори на дигиталната публикация

Каталожен номер: KS-01-20-335-EN-Q

ISBN: 978-92-76-19262-6

Doi: 10.2785/95720

Европейската комисия не носи отговорност за каквито и да било последици, произтичащи от използването на информацията, съдържаща се в тази публикация.

Версията на <български език>: преводът и адаптацията са направени от <Националния статистически институт>.

© Европейски съюз, 2020

Политиката за повторна употреба на документи на Европейската комисия се прилага въз основа на решение 2011/833/EU от 12 декември 2011 г. относно повторното използване на документи на Комисията (OJ L 330, 14.12.2011, р. 39).

Освен ако не е отбелязано друго, повторното използване на този документ е разрешено съгласно Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) лиценз. Това означава, че е позволено повторно използване при условие, че е получено разрешение и са посочени всички промени.

За всяко използване или възпроизвеждане на елементи, за които ЕС не притежава право за повторно използване, трябва да се поиска разрешение директно от притежателите на авторски права. ЕС не притежава авторски права за следните елементи:

Снимка на корицата: © Yulia Grigoryeva / Shutterstock.com 1379159057